

С.Н. ВАДЗЮК, Р.М. ШМАТА, О.Л. МИХАЛЮК

ПОШИРЕНІСТЬ ТА ПРОЯВИ ВЕСТИБУЛЯРНОЇ ДИСФУНКЦІЇ В ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського МОЗ України»,
м. Тернопіль, Україна

Мета: проаналізувати поширеність та прояви вестибулярної дисфункції в осіб юнацького віку.

Матеріали і методи. У дослідження були залучені 612 студентів Тернопільського державного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського. Для виявлення проявів вестибулярної дисфункції проведено анкетування. Анкета включала 15 запитань, що ґрунтувались на самоспостереженні відносно функціональної активності вестибулярного аналізатора.

Результати. За результатами анкетування виявлено 114 осіб з підвищеною чутливістю вестибулярного аналізатора. У них встановлено прояви вестибулярної дисфункції та досліджено частоту окремих її симптомів залежно від статі. Виявлено статеві відмінності у проявах вестибулярної дисфункції. У 63% обстежених з цими відхиленнями встановлено зв'язок між підвищенням частоти запаморочень і зміною погоди.

Висновки. У 18,6% осіб юнацького віку спостерігається вестибулярна дисфункція, що має статеві відмінності та взаємозв'язок із метеорологічними умовами.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: вестибулярний аналізатор, типи запаморочення, юнацький вік, статеві відмінності, метеочутливість.

Необхідність вивчення вестибулярних порушень визначається тим, що вони досить часто зустрічаються. Це має важливе соціальне значення, тому що у таких осіб на тривалий термін може знизитися працездатність [5]. Оскільки вестибулярний аналізатор є одним із найбільш чутливих до гіпоксії, то практично кожна людина інколи скаржилась на запаморочення (при перевтомі, стресі, голоді, у жаркому приміщенні, у транспорті тощо) [7].

Скарги на запаморочення зустрічаються у понад 20% населення Землі [9]. Деякі вчені повідомляють про поширеність запаморочень до 39% [8;10]. Запаморочення вважають не окремою хворобою, а симптомом, що може зустрічатися як сам по собі, так і бути поєднаним з якоюсь хворобою чи групою нозологій.

Є дані про кореляцію запаморочень з артеріальною гіпертензією [10], про поширеність вестибулярних розладів серед пацієнтів, які страждають на отосклероз [3], досліджено вплив вестибулярних подразників на прояв вегетативних реакцій у дітей зі слуховою депривацією з різними типами кровообігу [2], визначено функціональний стан вестибулярного аналізатора волейболістів 14–15 років під впливом спеціально спрямованих вправ [6]. Однак досліджень щодо поширеності підвищеної чутливості вестибулярного аналізатора у практично здорових осіб юнацького віку не проводилося.

© С.Н. Вадзюк, Р.М. Шмата, О.Л. Михалюк, 2017

Мета роботи: проаналізувати поширеність та прояви вестибулярної дисфункції серед осіб юнацького віку.

Матеріали та методи. Для виявлення підвищеної чутливості вестибулярного аналізатора у дослідження були залучені 612 студентів Тернопільського державного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського, з них 371 дівчина і 241 хлопець. Усіх студентів на основі медичних оглядів було віднесено до групи практично здорових людей. Вік обстежуваних становив від 17 до 21 років. Анкетування проводилось з 9 до 15 години.

Для виявлення проявів вестибулярної дисфункції було проведено анкетування. Розроблена нами анкета включала анамнестичні дані обстежуваних щодо функціонального стану вестибулярного аналізатора. Це дозволяло виявити такі симптоми вестибулярної дисфункції: кінетози, затьмарення, десцендофобії, оптокінез, агорафобії, клаустрофобії та асцендофобії, а також встановлювали наявність порушень рівноваги, особливості ортостатики та виникнення суб'єктивного запаморочення. Крім цього досліджувалося збільшення частоти виникнення запаморочення напередодні та у день зміни погоди. Отриманий цифровий матеріал підлягав статистичній обробці.

Результати дослідження та їх обговорення. За результатами анкетування було виявлено 114 осіб з підвищеною чутливістю вестибулярного аналізатора, що складало 18,6% від загальної кількості обстежуваних. У даних осіб було

встановлено симптоми вестибулярної дисфункції (табл. 1). Скарги на виникнення кінетозу – розладу, що виникає внаслідок повторної дії кутових та лінійних прискорень та уповільнень у транспортних засобах та проявляється нудотою і блювотою, – були у 114 осіб. Випадки виникнення затьмарення, короточасного потемніння в очах, що може виникати при різких рухах голови, фізичних навантаженнях чи само по собі, спостерігались у 101 особи. Скарги на виникнення оптокінезу, дискомфорт, що викликають блимання, оптокінетичні стимули, рух потяга чи автівок перед очима, мерехтіння сонячних променів між деревами при рухах повз них зустрічались у 52, десцендофобія (дискомфорт при ході вгору чи донизу по східцях) – у 21, агорафобія (дискомфорт, що виникає на відкритих площах, людних місцях) – у 37, клаустрофобія (дискомфорт у малих, закритих просторах) – у 20 та асцендофобія (дискомфорт при русі вгору) – у 16 опитаних. Також встановлювали наявність

порушень рівноваги, які було виявлено у 22 молодих людей, незначні розлади ортостатики відчували 37, суб'єктивне запаморочення виникало у 14 обстежуваних.

На основі аналізу анкет підвищену чутливість вестибулярного аналізатора виявлено у 114 (18,6%) обстежених студентів, з них 84 дівчат і 30 юнаків, що становило 22,6% і 12,4% від осіб відповідної статі (рис. 1).

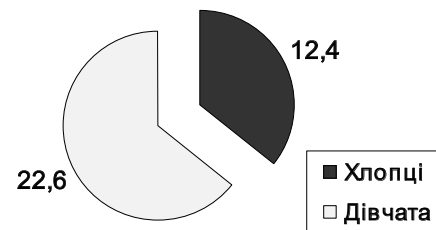

Рис. 1. Розподіл осіб з підвищеною чутливістю вестибулярного аналізатора залежно від статі

Таблиця 1. Поширеність проявів вестибулярної дисфункції серед осіб юнацького віку

Тип запаморочення	Кількість обстежуваних	
	абс.	%
		612
Особі з підвищеною чутливістю вестибулярного аналізатора	114	18,6
Кінетоз	114	18,6
Затьмарення	101	16,5
Оптокінез	52	8,49
Агорафобія	37	6,04
Десцендофобія	21	3,43
Клаустрофобія	20	3,26
Асцендофобія	16	2,61
Суб'єктивне запаморочення	14	2,28

Нами встановлено деякі статеві відмінності у проявах підвищеної чутливості вестибулярного аналізатора (табл. 2). Так, явище десцендофобії

спостерігалось у 13% хлопців і у 20% дівчат; показник агорофобії у дівчат також був вищим (35%), ніж у хлопців їхнього віку (24%).

Таблиця 2. Поширеність проявів вестибулярної дисфункції в осіб юнацького віку із встановленою підвищеною чутливістю вестибулярного аналізатора залежно від статі

Тип запаморочення	Кількість обстежуваних			
	хлопці (n=30)	100%	дівчата (n=84)	100%
Кінетоз	30	100%	84	100%
Затьмарення	24	82,8%	77	90,5%
Оптокінез	11	38%	41	48,2%
Агорафобія	7	24%	30	35,3%
Десцендофобія	4	13%	17	20%
Клаустрофобія	2	6,8%	18	21,5%
Асцендофобія	3	10,3%	13	15,3%
Суб'єктивне запаморочення	5	17,3%	9	10,5%

Метеочутливість даних осіб визначали за додатковими анамнестичними запитаннями щодо погіршення загального самопочуття напередодні зміни погоди та у цей день.

За результатами опитування встановлено виникнення запаморочення напередодні зміни погоди у

10%, у день зміни погоди – 12%; а 41% студентів з підвищеною чутливістю вестибулярного аналізатора пов'язують виникнення запаморочень зі зміною погоди (рис. 2). Водночас 37% студентів з підвищеною чутливістю вестибулярного аналізатора не пов'язують розвиток запаморочень зі зміною погоди.

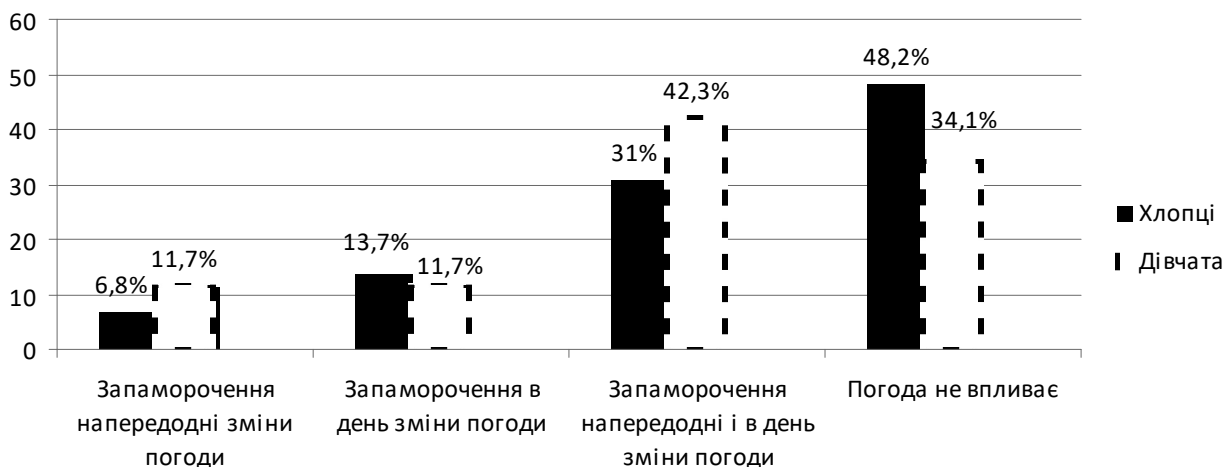

Рис. 2. Залежність проявів вестибулярної дисфункції у хлопців та дівчат із встановленою підвищеною чутливістю вестибулярного аналізатора від погоди

Висновки

1. У 18,6% осіб юнацького віку спостерігалась підвищена чутливість вестибулярного аналізатора.
2. Основними типами запаморочення, що простежувались в осіб з підвищеною чутливістю

вестибулярного аналізатора, були кінетоз – 18,6%, затьмарення – 16,5%, оптокінез – 8,5%.

3. Встановлено статеві відмінності в осіб із підвищеною чутливістю вестибулярного аналізатора.
4. Виявлено вплив метеорологічних умов на виникнення запаморочення.

Список літератури

1. Бабияк В. И. Клиническая вестибулология: руководство для врачей / В. И. Бабияк, А. А. Ланцов, В. Г. Базаров. – Санкт-Петербург: Гиппократ, 1996. – 336 с.
2. Бірюкова Т. В. Вплив вестибулярних подразників на прояв вегетативних реакцій у дітей з слуховою деривацією з різними типами кровообігу / Т. В. Бірюкова // Культура здоров'я як предмет освіти : матеріали міжнар. наук.-метод. конф. – 2006.С.25-30.
3. Вартамян М. Распространенность вестибулярных расстройств среди пациентов, страдающих отосклерозом / М. Вартамян, Т. Банашек-Мещерякова // Вестник оториноларингол. – 2013. – № 2. – С. 23–26.
4. Герасимов К. В. Клиническая вестибулометрия: состояние и перспективы развития / К. В. Герасимов, В. Р. Гофман, В. И. Усачев // Вестник оториноларингол. – 1995. – № 4. – С. 25–27.
5. Дифференциальная диагностика рецидивирующих эпизодов головокружения / А. Кудрявцева, А. Амелин, С. Лиленко, А. Скоромец // Журнал неврологии и психиатрии им. С. С. Корсакова. – 2016. – № 4. – С. 4–9.
6. Моїсеєнко О. Визначення функціонального стану вестибулярного аналізатора волейболістів 14-15 років під впливом спеціально-спрямованих вправ / О. Моїсеєнко, Ю. Горчанюк, В. Горчанюк // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2015. – № 2 (46). – С. 133–137.
7. Нерянова Ю. Опыт применения гирудотерапии в комплексном лечении головокружения у больных с дисциркуляторной энцефалопатией / Ю. Нерянова, Л. Кузьменко // Запорожский медицинский журнал. – 2014. – № 2. – С. 48–50.
8. Тринус К. Ф. Концепция вестибулярного анализатора / К. Ф. Тринус // Неврология, нейропсихиатрия, психосоматика. – 2011. – № 2. – С. 66–72.
9. Тринус К. Запаморочення: особливості діагностики та клінічної інтерпретації / К. Тринус // Міжнародний неврол. журн. – 2012. – № 7 (53). – С. 152–163.
10. Тринус К. Ф. Кореляція запаморочень з артеріальною гіпертензією / К. Ф. Тринус // Міжнародний неврологічний журнал. – 2015. – № 4 (74). – С. 13–19.
11. Туристично-краєзнавча діяльність Миколаївщини / А. Кісельов, Ю. Кулаков, Л. Татарова [та ін.] – С. 81-85, 2006. Янов Ю. О перспективах развития оперативной оториноларингологии в амбулаторных условиях / Ю. Янов, И. Макаревич // Новости оториноларингол. и логопатол. – 2002. – № 2. – С. 122–124.

12. Acta Otolaryngol Suppl. – 1994. – Vol. 511. – P. 99–103.

13. Quantitative assessment of influence of aging on optokinetic nystagmus / Kato I., Ishikawa M., Nakamura T. [et al.].

References

1. Babijak, V.I., Lancov, A.A., Bazarov, V.G. (1996). Klinicheskaja vestibulologija: rukovodstvo dlja vrachej [Clinical vestibulology: guidance for doctors]. St. Petersburg: Gippokrat [in Russian].
2. Biryukova, T.V. (2006) Vplyv vestybulyarny'x podrazny'kiv na proyav vegetatyvny'x reakcij u ditej z sluxovoyu dery'vaciyeyu z rizny'my' ty'pamy' krovoobigu [Influence of vestibular stimuli on the expression of autonomic reactions in children with hearing derivation of different types of circulation]. Mizhnarodna nauko-metody'chna konferenciya «Kul'tura zdorov'ya yak predmet osvity» – International Scientific Conference «Culture as a matter of health education» (pp. 25-30) [in Ukrainian].
3. Vartanjan, M., Banashek-Meshherjakova, T. (2013). Rasprostranennost' vestibuljarnyh rasstrojstv sredi pacientov, stradajushhij otosklerozom [Prevalence of vestibular disorders among patients suffering from otosclerosis]. Vestnik otorinolaringologii. – Journal of Otorhinolaryngology, 2, 23-26 [in Russian].
4. Gerasimov, K.V., Gofman, V.R., Usachev, V.I. (1995) Klinicheskaja vestibulometrija: sostojanie i perspektivy razvitija [Clinical vestibulometry: status and prospects of development]. Vestnik otorinolaringologii – Journal otorynolaryngologij, 4, 25-27 [in Russian].
5. Kudryavtsev, A., Amelyn, S., Lylenko, A., Skoromets, A. (2016). Differencial'naja diagnostika recidivirujushhij jepizodov golovokruzenija [Differential diagnosis of recurrent episodes of dizziness]. Zhurnal nevrologii i psixiatrii im. S. S. Korsakova – Journal of Neurology and Psychology by S. S. Korsakov, 4, 4-9 [in Russian].
6. Moiseyenko, O., Gorchanyuk, Yu., Gorchanyuk, V. (2015) Vy'znachennya funkcional'nogo stanu vestybulyarnogo analizatora volejbolistiv 14-15 rokiv pid vplyvom special'no-spryamovany'x vprav [Determination the functional state of the vestibular apparatus of volleyball players 14-15 years under the influence of a specially directional exercises]. Slobozhans'kyj nauko-sporty'vnyj visnyk – Slobozhansky scientific and sports Gazette, 2 (46), 133-137 [in Ukrainian].
7. Nerjanova, Ju., Kuz'menko, L. (2014). Opyt primenenija girudoterapii v kompleksnom lechenii golovokruzenija u bol'nyh s discirkuljatornoj jencefalopatiej [Experience of complex hirudotherapy in treatment of patients with dizziness and discirculatory encephalopathies]. Zaporozhskij medicinskij zhurnal – Zaporozhye Medical Journal, 2, 48-50 [in Russian].
8. Trinus, K.F. (2011). Konceptcija vestibuljarnogo analizatora [Concept vestibular analyzer]. Nevrologija, nejropsihiatrija, psihosomatika – Neurology, neuropsychiatry, psychosomatics, 2, 66-72 [in Russian].
9. Trinus, K. (2012). Zapamochennya: osobly'vosti diagnosty'ky ta klinichnoyi interpretaciji [Features of diagnosis and clinical interpretation]. Mizhnarodnyj nevrologichnyj zhurnal – International Neurology Journal, 7 (53), 152-163 [in Ukrainian].
10. Trinus, K.F. (2015). Korelyaciya zapamochen'z arterial'noyu gipertenzijeyu [Dizziness correlation with hypertension]. Mizhnarodnyj nevrologichnyj zhurnal – International Neurology Journal, 4 (74), 13-19 [in Ukrainian].
11. Kisel'ov, A., Kulakov, Yu., Tatarova, L., Chernov, V., Miroshny'chenko, V. (2006). Tury'sty'chno-krayeznavcha diyal'nist' Mykolajivshhy'ny' [Touristic and local lore activity Mykolajiv], 81-85 [in Ukrainian].
12. Janov, Ju., Makarevich, I. (2002). O perspektivah razvitija operativnoj otorinolaringologii v ambulatornyh uslovijah [The aspects of development operative otorhinolaryngology in terms ambulatory]. Novosti otorinolaringologii i logopatologii – Otorhinolaryngology and lhopatologij, 2, 122-124 [in Russian].
13. Acta Otolaryngol Suppl. 1994; 511, 99-103.
14. Kato, I., Ishikawa, M., Nakamura, T., Watanabe, J., Harada, K., Kanayama, R., Aoyagi, M., Koike Y. Quantitative assessment of influence of aging on optokinetic nystagmus.

РАСПРОСТРАНЕННОСТЬ ВЕСТИБУЛЯРНОЙ ДИСФУНКЦИИ СРЕДИ ЛИЦ ЮНОШЕСКОГО ВОЗРАСТА

С.Н. Вадзюк, Р.М. Шмата, О.Л. Михалюк

ДВНЗ «Тернопольской государственной медицинский университет им. И.Я. Горбачевского МЗ Украины»

г. Тернополь, Украина

Цель: проанализировать распространенность вестибулярной дисфункции среди лиц юношеского возраста.

Материалы и методы. В исследование были привлечены 612 студентов Тернопольского государственного медицинского университета им. И.Я. Горбачевского. Для выявления проявлений вестибулярной дисфункции проведено анкетирование. Анкета включала 15 вопросов, которые основывались на самонаблюдении обследуемого по функциональной активности вестибулярного анализатора.

Результаты. По результатам анкетирования выявлено 114 лиц с повышенной чувствительностью вестибулярного анализатора. У них определены проявления вестибулярной дисфункции и исследовалась частота отдельных их симптомов в зависимости от пола. Обнаружены половые отличия в проявлениях вестибулярной дисфункции. У 63% обследованных с этими отклонениями установлена связь между повышением частоты головокружений и изменениями погоды.

Выводы. У 18,6% лиц юношеского возраста наблюдается вестибулярная дисфункция, имеющая половые отличия и взаимосвязь с метеорологическими условиями.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: вестибулярный анализатор, типы головокружения, юношеский возраст, половые различия, метеочувствительность.

VESTIBULAR DYSFUNCTION PREVALENCE AMONG ADESCENTS*S.N. Vadzyuk, R.M. Shmata, O.L. Mykhaliuk*

SHEI "Ternopil State Medical University by I.Ya. Horbachevsky Ministry of Ukraine", Ternopil, Ukraine

Aim: To analyse the prevalence of vestibular dysfunction among adolescents.**Materials and methods.** 612 students I. Horbachevsky Ternopil State Medical University.

Were involved to detect dysfunction of the vestibular apparatus. In order to identify manifestations of vestibular dysfunction, we conducted a survey. The questionnaire included 15 questions that were based on subject self-observation of the functional activity vestibular apparatus.

Results. According to the survey results, we found 114 people with hyper sensitive vestibular apparatus. Among these analyzed manifestations of vestibular dysfunction and investigated the condition of the prevalence of symptoms of vestibular dysfunction among adolescents by gender.

We have found sex differences in symptoms onset in patients with established vestibular dysfunction and found that the link traced in 63% of patients with vestibular dysfunction between increased frequency of dizziness with changing weather changes.

Conclusions. There were established main types of dizziness and sex differences are that observed in meteosensitive people with sensitivity of vestibular apparatus.

KEY WORDS: **vestibular analyzer, types of dizziness, addescents, sex differences meteosensitivity.***Рукопис надійшов до редакції 01.04.2017 р.***Відомості про авторів:**

Вадзюк Степан Несторович – д.мед.н., проф., завкафедри фізіології ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України», заслужений діяч науки і техніки України; тел. служб.: (0352) 25-37-93.

Шмата Роман Михайлович – ст. лаборант кафедри фізіології ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»; тел. служб.: (0352) 25-37-93.

Михалюк Ольга Леонідівна – лікар-невропатолог комунального закладу Тернопільської районної ради «Тернопільське територіальне медичне об'єднання».